

Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı hakkındaki 3575 sayılı Kanuna ek Kanun tasarısı ve Millî Savunma ve Geçici Komisyonlar raporları (1/39)

T. C.

Başbakanlık

Muameleat Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 305, 6/703

30 . III . 1945

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı hakkındaki 3575 sayılı Kanuna ek olarak Millî Müdafaa Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 29 . III . 1945 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan Kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan

Ş. Saraçoğlu

GEREKÇE

Millî Müdafaa Bakanlığına bağlı fabrikalarda çalışanların gelecekları Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı hakkındaki 3575 sayılı Kanunla sağlanmış olması sebebiyle bugün tatbikatta çok iyi neticeler elde edilmiş ise de kanunda bulunan bazı kayıtlardan ötürü Millî Müdafaa Bakanlığının dikim evi, matbaa, tamir evi ve atelye gibi teşekküllerinde çalıştırılanlar bu kanun hükümlerinden istifade edememektedirler.

Millî Müdafaa Bakanlığına bağlı memur ve işçilerden bir kısmının sigorta ve tekaütlük haklarından faydalanması diğer bir kısmının da bunun dışında kalmış olması aynı zümre arasında bir ikilik meydana getirmektedir. Bu eşitsizliğin ortadan kaldırılması ve askerî atelye, tamir ve dikim evleri, matbaa, park ve sair gibi sürekli iş yerlerinde çalışanların sigorta ve tekaütlük işlerinin de adı geçen 3575 sayılı Kanun hükümlerine bağlı tutulması için birinci maddenin tanzimi uygun görülmüştür.

3575 sayılı Kanunun 20 nei maddesinde her ne kadar (yevmiyeliler için bir ay 25 gün hesap edilir.) denilmekte ise de bu kayıt; tekaüt aylığının tahsisi hakkındaki maddeye konulmuş olduğundan; sırf bu aylığın tahsisinde bir mikyas olarak nazarı itibara alınmaktadır. Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü ve İktisadi Devlet Teşekkülleri tekaüt sandıkları kanunlarında gelir ve masraf belli bir mikyas üzerinden hesap edilmekte bulunduğundan, aynı amaçlarla kurulmuş olan tekaüt sandıklarına ait kanunlardaki hüküm ayrılıklarının ortadan kaldırılması ve esasen 3575 sayılı Kanunun 20 nei maddesinde mevcut olan bir hükmü sandığın gelirini teşkil eden kısmına da teşmili için ikinci madde hazırlanmıştır.

Millî Savunma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Savunma Komisyonu

Esas No. 1/39

Karar No. 10

Yüksek Başbakanlık

Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı hakkındaki 3575 sayılı Kanuna ek olarak Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 29 . III . 1945 tarihinde Yüksek Meclise sunulan Kanun tasarısı; o vakit Millî Savunma Komisyonunca incelenmiş ise de Kamutayca tasdik edilmezden evvel Büyük Millet Meclisinin seçimi yenilemesi üzerine kadük haline gelen ve bu kere Bakanlar Kurulunca aynen ve yeniden Büyük Meclise sunulan ve komisyonumuza havale buyurulan bu Kanun tasarısı ve gerekçesi; Millî Savunma Bakanlığı ve Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı mümessilleri huzuriyle görüşülüp incelendi;

3575 sayılı Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı Kanunu her ne kadar kara, deniz ve hava fabrikaları memur, müstahdem ve işçilerini dairei şümülüne almakta ve onlar hakkında çok faydalı olmakta ve iyi neticeler verdiği Hükümet gerekçesinde de bildirilmektedir. Fakat 3575 sayılı Kanunun tedvin ve tesisi sırasında; Millî Savunma Bakanlığı Levazım fabrikalarıyla; birtakım dikim evleri, matbaa, tamir evi ve atelye gibi teşekküllerin memur, müstahdem ve işçileri bu kanun hükümleri dairei şümülünden hariç bırakılmış olduğundan, bunlar Askerî Fabrikalar; Tekaüt ve Muavenet Sandığının mensuplarına yaptığı sosyal yardımlardan faydalanamamaktadır.

Aynı Bakanlığa bağlı Askerî Fabrikalar (Kara, deniz ve hava) mensupları zikri geçen sandıktan faydalanırken yine aynı Bakanlığa bağlı bir takım teşekküller mensuplarının bu sandıktan faydalanmamaları büyük bir haksızlık olduğu gibi; Bakanlık gerekçesinde de beyan edildiği ve hile bir ikilik de husule getirmektedir.

Bundan başka 4772 sayılı Kanun ile de memleketin resmî ve özel fabrikaları işçileri meslekî hastalık ve kazalara karşı sigorta edilirken; yu-

karda ismi geçen askerî teşekkülleri yine o kanunun 83 ncü maddesi hükümlerine göre onun da dairei şümülüne girmemektedir.

Bu itibarla; Millî Savunma Bakanlığınca bağlı ve isimleri yukarıda bağlı teşekküller mensuplarının da askerî fabrikaların 3575 sayılı Tekaüt ve Muavenet sandığı dairei şümülüne girmeleri hem ortadaki ikiliği kaldıracak ve hem de bir haksızlığı tashih eyleyecektir.

İkinci bir nokta da; Askerî fabrikalardan tekaüt edilenlerin tekaüt aylıklarının hesabında bir ay 25 gün itibar edilmekte ve aidatların hesabında ise tam bir ay nazarı hesaba alınmaktadır. Bundaki haksızlık da aşikârdır. Bunun da tashihi lâzım ve zaruridir.

Bu hususlar Komisyonumuzca görüşülmüş ve Hükümetin kanun tasarısı ve gerekçesi toplantıda bulunan üyelerin oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Maliye Komisyonuna ve rilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

M. S. Komisyonu Başkanı	Sözcü
Konya	Hatay
Gl. A. F. Cebesoy	Gl. E. Durukan
Kâtip	
Erzincan	Afyon Karahisar
B. K. Çağlar	Gl. S. Aldoğan
Ankara	Çankırı
Gl. N. Tınaz	Dr. A. Arkan
Erzincan	Erzurum
Z. Ağca	E. S. Akgöl
Gaziantep	Kars
Gl. A. Atlı	H. Tuğaç
Kayseri	Kırklareli
Gl. S. Avın	Korgl. K. Doğan
Konya	Kütahya
Dr. H. Alataş	M. İspartalgül
Mardin	Seyhan
Dr. A. Uras	S. Tekelioğlu
	R. Oktar

T. B. M. M.
Geçici Komisyon
Esas No. 1739
Kara No. 1

Yüksek Başkanlığa

Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı hakkındaki 3575 sayılı Kanuna ek olarak Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanıp ve Bakanlar Kurulunca 29 . III . 1945 tarihinde Yüksek Meclise sunulan ve 2 . IV . 1945 tarihinde Millî Savunma Komisyonuna havale buyurulan kanun tasarı Millî Savunma Komisyonunun 11 . IV . 1945 tarihindeki toplantısında görüşülüp Hükümet teklifi tasvip edilmiş ve havalesi gereğince Maliye Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuş ise de Maliye Komisyonunca intaç edilmezden evvel Meclis yeni seçime girmiş olduğundan kanun tasarısı kadük olmuştur.

Yeni seçimden sonra Bakanlar Kurulu aynı kanun tasarısını teklif etmiş ve havalesi gereğince yine Millî Savunma Komisyonunca tekrar görüşülüp müzakere edilmiş ve 29 . XI . 1946 tarihli raporunda da görüleceği vechile yine Hükümet teklifi kabul edilerek havalesi gereğince Maliye Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulduğu dosyanın tetkikinden anlaşılmıştır.

Bu kere kurulan Geçici Komisyonumuzun 7 . XII . 1949 ve 12 . XII . 1949 günlerinde yaptığı toplantıda Hükümetin bu teklifi Askerî Fabrikalar Tekaüt Sandığı Müdürü Bekir Bayraktaroğlu da hazır olduğu halde görüşülüp incelendi.

3575 sayılı Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı Kanunu her ne kadar kara, deniz ve hava fabrikaları hizmetli ve işçilerini dairei şümulüne almakta ve onlar hakkında çok faydalı olmakta ve iyi neticeler verdiği Hükümet gerekçesinde de bildirilmektedir. Fakat 3575 sayılı Kanunun tedvin ve tesisi sırasında Millî Savunma Bakanlığı Levazım dâkim evleriyle daimî iş yerlerinden olan tamirhanelerle matbaa ve atelye gibi teşekküllerin hizmetli ve işçilerinin bu kanunun hükümleri dışında bırakılmış olduğundan; bunlar Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığının mensuplarına sağladığı sosyal yardımlardan bu-

güne kadar faydalanmamışlardır.

Aynı Bakanlığa bağlı Askerî Fabrikalar (Kara, deniz, hava) mensupları zikri geçen sandıktan faydalanırken yine aynı Bakanlığa bağlı birtakim teşekküller mensuplarının bu sandıktan faydalanmamaları büyük bir haksızlık olduğu gibi Bakanlık gerekçesinde de beyan edildiği vechile bir ikilik husule getirmektedir.

Bu itibarla Millî Savunma Bakanlığınca bağlı ve isimleri yukarda sayılan teşekküller mensuplarının da Askerî Fabrikaların 3575 sayılı Tekaüt ve Muavenet Sandığının dairei şümulüne girmeleri hem ortadaki ikiliği kaldıracak ve hem de bu müesseseler mensuplarının da mezkûr kanunun sağladığı bütün yardım ve haklardan müstefit olmaları suretiyle bugüne kadar devam eden haksızlığı tashih edecektir.

İkinci bir noktada da, Askerî Fabrikalardan tekaüt edileceklerin tekaüt aylıklarının hesabında bir ay 25 gün itibar edilmekte ve fakat sandığa verecekleri prim hesabında ise bir aylık tutarı hesaba alınmaktadır. Bundaki haksızlık ta aşikârdır. Bunun da tashihî lâzım ve zaruridir.

Bu hususta komisyonumuzca görüşülmüş ve Hükümetin Kanun tasarısı ve gerekçesi toplantıda bulunan üyelerin oy birliğiyle kabul olundu.

Bununla beraber 5434 sayılı (Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı) Kanununun geçici üçüncü maddesi tuchinca devrinin muamelesi yapılırken aşağıdaki hususların da (Hükümetçe) dikkat nazara alınması ehemmiyetle temenniye şayan görülmüştür.

1. — Askerî fabrikaların emektar hizmetli ve işçilerinin tekaütlüklerini sağlayabilmek için her ne kadar 3575 sayılı ve 26 . I . 1949 tarihli kanunla bunlar için hizmet mebdei olarak 1926 senesi kabul edilmiş ise de buna rağmen bu idarede hizmet müddetleri 40 - 50 seneyi bulmuş olanlar bugün ancak 23 senelik bir fiili hizmete sahip bulduklarından 30 seneyi ikmal suretiyle bir ikramiye almalarına imkân yoktur. Bu sebeple

devir kanununda gerek bunların ve gerekse bu tasarının kabulü suretiyle sandığa yeni girecek teşekküller mensuplarından yaşları ilerlemiş olanların da tekaütlük hakkını alabilmelerini sağlayacak hükümlerin ayrıca dikkat nazara alınması sosyal adalet bakımından en uygun bir hareket olacaktır.

Yüksek Kamutayın tasvibine arz edilmek üzere Yüce Başkanlığa sunulur.

Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı Kanununa ek Kanun tasarısı Geçici Komisyonu

Başkanı
Manisa

Korgl. A. R. Artunkal

Sözcü
Hatay
Gl. E. Durukan

Afyon K.
H. Bozca
İmzada bulunmadı

Bilecik
Dr. M. Suner

Kastamonu
H. Çelen

Seyhan
Dr. M. Dıblan
İmzada bulunmadı

Kâtip
Kastamonu
Â. Toközlü
İmzada bulunmadı
Balıkesir
F. Tiritioğlu

Gaziantep
B. Kaleli

Konya
R. Erel

İzmir
E. Çınar
Samsun
M. A. Yörüker
Trabzon
M. R. Torakçıoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı hakkındaki 3575 sayılı Kanuna ek Kanun tasarısı

MADDE 1. — Askerî Fabrikalar Teküt ve Muavenet Sandığı hakkındaki 3575 sayılı Kanuna aşağıda yazılı maddeler eklenmiştir.

(Madde I — Millî Müdafaa Bakanlığı Teşkilâtına bağlı atelye, tamir evi, dikim evi, matbaa, park ve saire gibi daimî iş yerlerinde çalışanlara verilecek tazminat ile bunların sigorta ve tekaütlük işleri Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı hakkındaki 3575 sayılı Kanun hükümlerine tâbidir.

Madde II — 3575 sayılı Kanunun 9 ve 10 ncu maddelerinin 1 nci fıkralarındaki gündeliklerinin bir aylık tutarı 25 günlükten ibarettir. Bir aydan eksik kanun ve mecburi geçici ayrılıklar Sandık aidatının tam olarak alınmasına engel olmaz).

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde

yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini yürütmeye Millî Müdafaa ve Maliye Bakanları memurdur.

Başbakan
Ş. Saracoğlu
M. M. B.
A. R. Artunkal
Hariciye B.
H. Saka
Maarif B.
Yücel
İktisat B.
Fuad Sirmen
G. İ. B.
Suad H. Ürgüblü
Münakalât B.
A. F. Cebesoy

Adliye B.
R. Türel
Dahiliye B.
Hilmi Uran
Maliye B.
N. E. Sumer
Nafia B.
Sırrı Day
S. İ. M B.
Dr. S. Konuk
Ziraat B.
Ş. R. Hatipoğlu
Ticaret B.
C. Erçin